

na teh dovških slikah precejšnjo vlogo; tu ga vidiš naslikanega z repom, rogmi in kozjo brado, kako jezikavi babi jezik brusi, tam, kako moti in bega grešnika na smrtni postelji. Tudi v skupinah nastopijo ti vragovi, tu premetavajo z vilami pogublence po peklenském ognju, tam se trudijo v službi ženske gizdavosti ter pero in skrobijo in likajo široka spodnja krila, „interfate“ in „grmele“ (N B prvi izraz je iz nem. „Unterpfaid“, drugi iz italijanskega „gonnella“.) — Povedati bi se dalo še marsikaj o tem poglavju, n. pr. kje je posebno razširjena ta preprosta umetnost itd. — toda za enkrat zadostuj, da smo na zanimivi članek opozorili. Le eno željo bi še trebalo dostaviti, namreč, naj bi se sestavki, tičeči se slovenskih stvari, spisavali tudi v slovenščini. Vsakdo orji svojo njivo!

L. Pintar.

Kheil K. P.: Benedetto Cotrugli. V tem kratkem spisu poroča pisatelj, ki je ravnatelj nekega višjega trgovskega učilišča v Pragi, o neki malo znani knjigi o trgovini, ki jo je napisal l. 1458. Dubrovčan (Rangeo) Benedetto Cotrugli. Knjiga je napisana v italijanskem jeziku in je izšla v tisku šele l. 1573. z naslovom „Della mercatura et del mercante perfetto“. Zanimiva je za Slovana radi tega, ker jo je napisal Dubrovčan, torej Slovan, seveda s poitalijančenim imenom, za trgovca pa, ker je to prvo poročilo o takozvanem dvojnem ali italijanskem knjigovodstvu, ki je bilo za časov pisatelja omenjene knjige že v splošni rabi. Kdo pa je ta način knjigovodstva izumil, zgodovinsko še ni dognano. Nekateri iščejo začetka že pri starih Rimljanih in Grkih, dasi so morda imeli vsaj sličen način trgovskega računarstva že stari Feničani ali pa še kak starejši narod z razvito trgovino.

Za sedANJI čas, ko boj za splošni nedeljski počitek še ni povsod dobojevan, je zanimivo, da Cotrugli v 18. poglavju prve knjige svojega dela ne priporoča samo „sabbat trgovca“, ampak predlaga celo vsako sedmo leto za popolni počitek. V tem letu naj vsak trgovec opusti vsakršno kupčevanje, naj sklene svoje račune, naj plača, kar je dolžan, in istotako zahteva svoj denar. — Kako bi se dal tak celoletni počitek praktično izvršiti, pisatelj seveda prav nič ne pove. Najbrže je imel za ta svoj predlog le verske razloge ter je hotel tudi s tem dokazati svojo pobožnost in bogoboječnost, ki se kaže v njegovem spisu vedno in povsod.

Kheilova brošurica prinaša tudi facsimile naslovnega lista knjige „Della mercatura“ in prevod 13. poglavja „o trgovskem knjigovodstvu“ (dell' ordine di tenere le scritture mercantilmente), ki je za pisateljev namen pravzaprav najvažnejše.

Slovensko gledišče. A. Drama. „Jernej Turazer“, ki so ga uprizorili v našem gledišču dne 28. novembra popoldne nekako namenoma za splošno volilno pravico demonstrujočim delavskim krogom, je znan slovenskemu občinstvu iz prejšnjih časov. Vsekakor je ta drama ena izmed boljših del one dobe, ko je zahtevala moda tako, da je zajemal vsak pesnik, vsak pisatelj sujete svojim spisom iz življenja nižjih stanov. Trajne vrednosti seveda ima „Jernej Turazer“ navzlic mnogim efektnim prizorom baš tako malo kakor mnogi drugi slični proizvodi nemškega in tudi drugih slovstev. Vir poezije se nahaja v globočini, ne na površju. Smešna je moda v noši, še bolj sinešna v literaturi. Pri nas in drugod so opevali delavca tisti čas samo zato, ker je bil delavec, in vedno od ene strani, kakor bi delavec

ne mogel biti srečen in kakor bi bilo delo najhujše zlo na svetu! Ali gorje je povsod doma! Kakor sreča tudi! Tako pristno nam proletarca še nihče ni naslikal kot Gorkij, zato pač, ker je bil sam proletarec! On svojih junakov iz nižine ne opisuje iz kakega zunanjega nagiba, ampak ker čuti ž njimi in ker ve, da je duša proletarca naposled isto, kar duša vsakega drugega človeka. Ena duša, eno življenje! Človek se razločuje od človeka v svojem jedru ubogo malo. V prsih vsakega človeka tli želja po spoznanju, želja, popeti se kvišku. Čim močnejša ta želja in čim manjša možnost, da se uresniči, tem večja tragika. Nekaj vekovitega, obče človeškega je, kar nam razkazuje Gorkij v svojih proletarskih povestih, in to je vzrok, da zasledimo tudi v največjih moralnih propalich njegovih potezic, ki se nam vidijo znane in potezam naše duše sorodne. Zato so nam tudi njegovi junaki tako simpatični, zato sočuvstvujemo ž njimi, pa naj so še tako globoko padli. — V „Jerneju Turazerju“ pogrešamo one globosti in onih občečloveških potez — ki odlikujejo Gorkega dela.

Dne 2. decembra so igrali prvič na našem odru veseloigro v 3 dejanjih „Sveta vladar v škripcih“, češki spisal Emanuel Bozděch. Ker smo bili zadržani, udeležiti se predstave, ne moremo izreči sodbe o njej. Da igra ni doživela reprize, ne moremo smatrati za dobro znamenje.

Dne 8. decembra popoldne so se uprizorili prvič v sezoni Govekarjevi „Legionarji“, 10. decembra popoldne pa so igrali tretjič „Malo Dorrit“.

V proslavo 150. rojstnega dne prvega slovenskega dramatika Antona Linharta smo imeli dne 12. decembra slavnostno predstavo. Predstavljal sta se poleg „Županove Micke“ dve izvorni enodejanki, predigra in poigra, kateri je po zasnutku g. dr. Jos. Vošnjaka ad hoc spisal Anonimus.

„Županova Micka“ je skromno delce, a pristen otrok svojega časa in to na tej igrici še vedno mika. Zgodovinske reminiscence vzbujajo v človeku vedno neko prijetno čustvo, menda zato, ker se zavedamo ob njih svojega napredka. „Predigra“ in „poigra“ nista nič posebno duhoviti, a idejo, iz katere sta se porodili, moramo pohvaliti. Obe enodejanki sta tehnično še dokaj spretno zgrajeni in sta dali slavju neki celoten okvir in prijetno zaokroženost. Zaključila je predstavo alegorična podoba. Slikovita skupina je bila z okusom sestavljena in je mogočno učinkovala. 57.

„Carjev kurir“, ki ga je po Jules Vernejevem romanu priredil R. Elcho in ki se je uprizoril prvič na našem odru dne 20. decembra, je baš tako malo drama v pravem pomenu besede kot „Pot okoli sveta v 80 dneh“. Slučaj je izključni činitelj v teh igrokazih in s strogo dramatičnega stališča nas zanimljejo kvečjemu značaji posameznih oseb, ki nastopajo v njih. Da pa je „Carjev kurir“ velezabaven, in sicer zabaven v dobrem zmislu besede, ne bomo prerekali.

Dne 26. decembra popoldne je prišel po daljšem presledku Finžgarjev „Divji lovec“ na vrsto.

Nekaka stagnacija se kaže zadnji čas pri dramskih predstavah. Vzrokov je lahko mnogo. Kdo ve, s kakimi težavami se je boriti intendanci. Upamo pa vendar, da bomo imeli kmalu priliko, videti zopet kako znamenitejšo dramsko delo na našem odru!

B. Opera. Dve jako lepi operni predstavi smo imeli dne 28. novembra, ko so tretjič letos peli „Aido“, in dne 30. novembra, ko se je uprizoril prvič v sezoni „Trubadur“. Obakrat je nastopil kot gost g. E. Cammarotà iz Zagreba.